

را بمجلس فرستادیم تا مجلس معطل شوند حالا بسته است برای مجلس اگر می توانند قبول کنند و این عده هم مبلغی خرج کرده اند زحمت کشیده اند باینجا آمده اند مراجعت نایبستی بکنند و اگر نمی توانند که هیچ .

رئیس - بلی این آقایان چند روز است که وارد تهران شده اند و از همه اهالی فارس و غیره اعتراض رسیده است که اینها راه طولانی سیر کرده اند باینجا آمده اند چرا باینجا اوقاتشان مدتی تلف بشود و اوقات ایشان هم عزیز تر است از اینکه ده روز بی کار در اینجا معطل شوند .

ناصر الاسلام - بنده عرض می کنم بعضی مذاکرات کردند بعضی آقایان عقیده شان این بود که دقایق فلسفی را باید مراعات کرد عرض میکنم اگر بخواهید اینگونه ایرادات بگیری در انتخاب حاجی مصدق الممالک و آقا شیخ ابراهیم زنجانی هم که از مرکز معرفی کردند راپورتی که فرستاده شد عین همین راپورت بود و انتخاب ایشان قبول شد در این صورت سه نفر اشخاص محترم که پس از تلگرافات زیاد و تاکیدهات بسیار انتخاب شده اند و باینجا آمده اند آیا اگر ممکن است که تانیاً رجوع کنید انتخاب شود رجوع نمایند .

حاجی شیخعلی - بنده عرض میکنم اینجا دو قسمت است یکی در باب حزبیات عمل است که از بابت عدم علم است و قسم تانی این است که سلب حقوق از عده شده است از قبیل اهالی لار خضر اصطهبانات جهرم فسا آباده و غیره این صحیح نیست و حید المملک - خیر اینطور نیست که سلب حقوق از عموم اینها شده باشد .

ذکاء المملک - مجدد آتلکراف جوابیه وزارت داخله را قرائت کرد .

وحید المملک - ملاحظه میفرمائید که هنوز سهام الدوله انتخاب آن چهار نفری که از تهران انتخاب شده اند قانونی میدانند و اصرار دارد در همین تلکراف هم بصحت انتخاب آنها

متین السلطنه - در این انتخاب تانی آیا از اهالی شیراز چقدر تفرقه گرفته .

وحید المملک - معلوم نیست مبهم است

هاشم میرزا - کمیسیون را مهلت ندادند که خوب باین امر رسیدگی کنند مثل دقایقی که در باب انتخاب وکلای کاشان کردند در اینجا هم میباید خوبست رجوع شود صحیحاً رسیدگی کند و بعد بما بدهند آنوقت مطلب معلوم شود

ناصر الاسلام - گویا وکلا کاملاً از اوضاع مطلع نیستند کما اینکه یکی از آقایان میفرمایند آیا از همه جای شیراز حاضر بودند در انتخاب یا خیر بنده عرض میکنم که البته اگر از کسی سلب حقوق شده باشد اظهار خواهند کرد و بایستی تا بحال شکایت رسیده باشد بنده اصرار نمیکنم که حکماً قبول شود ولی مجلس ملاحظه نمایند اگر می تواند قبول کند .

اسدالله میرزا - بنده عرض میکنم که این مذاکرات هیچ لازم نیست برای اینکه در نظامنامه ذکر شده اگر معارضه در راپورت شود بماند برای بعد

و مذاکره نشود برای اینکه آقایان از مطلب مسبوق نیستند .

رئیس - بلی مذاکرات بطول انجامید ولی لازم نیست که حالا در این موضوع مذاکره شود پس از تفتیش مذاکره خواهد شد (ذکاء المملک راپورت کمیسیون اثابیه سلطنتی رافرائت کرد) .

وزیرزاده - اثابیه سلطنتی در هر جا و در هر تجارتخانه یافت شود حکم بر که دزدی را دارد باید نظمی بگیرد و تسلیم دولت نماید . (گفتند صحیح است)

رئیس - غرض از قرائت این راپورت فقط اطلاع آقایان بود .

هشترودی - این موثق المملک یا کس دیگر هر کس هست به مضمون گفته خودش و سندی که از طومانیان گرفته این تسابیح را مال خودش کرده بطوریکه گفته مال امانت و معلوم شده است مال دولت است و دزدی است باید گرفته شود .

اسدالله میرزا - این مذاکرات تکلیف مجلس نیست و از وظیفه ما خارج است تکلیف عدلیه و دولت می باشد .

رئیس - همین قسم است و اینکه اینجا خوانده شد عرض کنم غرض اطلاع آقایان بود جلسه آتیه فردا دو ساعت بظهر مانده مذاکرات قرائت بقیه نظامنامه داخلی است (مجلس یک ساعت و نیم از شب پنجشنبه ختم شد) .

صورت غائبین - آقا شیخ محمد حسین یزدی - دکتر امیرخان - حسینقلی خان نواب غایب بودند . حاجی سید نصرالله بواسطه کسالت عذر خواسته بودند - وکیل الرها یا با اجازه غایب بودند - میرزا ابراهیم خان - فاتح المملک - مرتضی قلی خان این سه نفر با اجازه مجلس در تلگرافخانه از برای مخابره با صفهان رفته بودند - دکتر اسمعیل خان - هاشم میرزا - حاجی محمد کریم خان - مصدق الممالک - میرزا محمد نجات - ادیب التجار این شش نفر سر وقت حاضر نبودند

جلسه ۳۴ صبح صورت مذاکرات یوم پنجشنبه ۲۳ شهر ذی حجه الحرام ۱۳۲۷ مجلس دو ساعت قبل از ظهر منعقد شد معاضد المملک خلاصه مذاکرات جلسه قبل را قرائت کرد .

وکیل التجار - غائبین که با اجازه غایب بودند باید علت غیبت آنها نوشته شود والا بمحض اینکه بگویند من فردا نمی آیم صحیح نیست .

مرتضی قلیخان - بنده عرض میکنم غائبین معین شوند که بچه جهت غایب بودند وکلای اصفهان که با اجازه رئیس بتلگرافخانه رفتند نباید جزو اشخاصی که غایب بودند محسوب شوند زیرا که آنها مشغول خدمت بودند و با اجازه هیئت رئیسه رفته بودند در تلگرافخانه برای مخابره این غیر کار شخصی است بنده عرض میکنم اصلاً اینطور اشخاص نباید جزء غائبین نوشته شوند

ابوالقاسم میرزا - چون در صورت مجلس نوشته شده است که صحت اعتبارنامه ما را کمیسیون تصدیق کرده اینطور نیست در راپورت کمیسیون محول برای مجلس کرده بودند که آیا تصویب میکنند یا خیر نه آنکه کمیسیون کرده باشد .

مختارالدوله - کمیسیون تصدیق میکنند در راپورت

مصدق الممالک - بنده عرض میکنم که بنده دیروز ده دقیقه دیر آمده ام آنهم بواسطه تفاوت ساعت بوده بواسطه اینکه ساعت را حدناً کوی کرده بودم و عرض میکنم چون در نظامنامه ذکر شده است که نیمساعت گراز سر وقت دیر بیایند جزو غائبین محسوب می شوند

مختارالدوله - اگر در صورت مجلس ملاحظه است بفرمائید (گفتند صحیح است) (نایب رئیس خلاصه را امضاء کرد) (در این موقع شروع بقرائت نظامنامه داخلی شده از ماده ۲۳ تا ماده ۱۴۰ قرائت شده رأی گرفته شد

مختارالدوله آقای وزیر مالیه در کمیسیون مالبه آمده اند و حضور چند نفر از وکلای رانقضا نموده اند آقای مؤتمن المملک آقای اسدالله خان آقای مرتضی قلیخان تشریف ببرند (آقایان مرقوم تشریف بردند) (نظامنامه داخلی تمام شد)

مختارالدوله - عصر سه و پنج روز پیش تشکیل خواهد شد موضوع مذاکرات اولاً قرائت تتمه نظامنامه داخلی یعنی موادی که از کمیسیون برگشته بعد راپورت کمیسیون (اعتبارنامه مراجع و وکلای فارس و کاشان و بعد راپورت کمیسیون در خصوص ماده (۱۹) (۶۲) نظامنامه انتخابات است مجلس مقارن ظهر خم شد

غائبین حاجی سید نصرالله مریض . حاجی میرزا رضاخان نواب . وحید المملک . صدیق . حضرت آقا شیخ محمد حسین یزدی . دکتر امیرخان . لسان الحکما . دکتر اسمعیل خان . ادیب التجار . فهیم المملک . سر وقت حاضر نبودند . حاجی شیخعلی و کاشف با اجازه از مجلس غایب بودند .

جلسه ۳۵ عصر

مذاکرات عصر یوم پنجشنبه ۲۳ شهر

ذیحجه الحرام ۱۳۲۷

مجلس سه ساعت قبل از غروب منعقد شد خلاصه مذاکرات جلسه قبل را معاضد المملک قرائت کردند .

آقامیرزا احمد - عرض میکنم غیبت رئیس بادیگران فرقی دارد اگر فرق دارد که هیچ والا باید علت غیبت معلوم شود .

رئیس - بنده غایب نبودم در کمیسیون بودجه و مخارج فوق العاده بودم که وزیر مالیه برای توضیح آنجا آمده بودند .

ممتازالدوله - در صورت مجلس که نوشته شده در تحت ریاست نایب رئیس می-اند که رئیس غایب بود .

آقامیرزا احمد - بلی بنده هم علت خواستم لسان الحکماء - بنده از صبح تا حال اینجا بودم و هیچ بیرون نرفتم چطور اسم بنده را جزو غائبین نوشته اند از صبح که آمده ام تا حال این جا بودم و حالام هستم حتی ناچارم اینجا خوردم .

فاتح المملک - راست است اینجا بودند .

محمد هاشم میرزا - کاشف و حاجی شیخ علی که اجازه خواسته اند دیگر نوشتن نمیخواست .

ادیبالتجار - بنده را هم جزو غائبین نوشته اند و حال آنکه همه آقایان دیدند که حاضر بودم .
معاذ الملک - جزو غائبین بکلی نیستند جزو اشخاص نوشته شده است که سر وقت حاضر نشده اند .

ادیبالتجار - وقتیکه آقایان داخل اطاق شدند بنده هم دنبال آقایان وارد اطاق شدم .
آقاسید حسین اردبیلی - در خلاصه مجلس جلسه آتیه یادداشت نشده است .

معاذ الملک - چنان نوشته شده است جلسه آتیه سه ساعت قبل از غروب .
 (در این وقت شروع مذاکره و اخذ رأی در مواد نظامنامه داخلی که رجوع بکمیسیون شده بود شده و در هر یک از مواد ذیل رأی گرفته شد ماده ۱۵ - ماده ۳۳ - ماده ۳۴ - ماده ۳۵ - ماده ۳۶ - ماده ۳۷ - ماده ۳۸ - ماده ۴۵ - ماده ۴۶)

جلسه ۳۶
مذاکرات مجلس شورای ملی
بتاریخ شنبه ۲۵ ذی حجه ۱۳۲۷
 مجلس سه ساعت بغروب مانده در تحت ریاست آقای مستشارالدوله تشکیل شد وزرای عظام هم بشیر از وزیر معارف و عدلیه در جلسه حاضر بودند آقای حاج محمد کریمخان غایب بودند .
 خلاصه مذاکرات جلسه قبل را معاضد الملک قرائت نمود ذکاء الملک تلگراف واصله از سردار بهادر و مسیو یفرم را که مشعر بر شکست اشرار قراجه داغ بود قرائت نمود .
 رئیس موضوع مذاکرات جلسه را که ذیلا مندرج است تقریر داشت .
 قرائت لایحه وزارت مالیه در مسئله تغییر و تخفیف مالیات پاره ازملاک .
 استیضاح آقای وکیلالتجار راجع بعمل تذکره از وزارتین مالیه و خارجه .
 سؤال آقای وکیل الرعایا از آقای رئیس الوزراء راجع بمجاهدین .
 قرائت قرارنامه بلدیهدرباب فروش چاه کاغذ سبکگار و کبریت .
 قرائت امتیازنامه بلورسازی .
 ذکاء الملک لایحه مورخه ۲۱ ذی حجه ۱۳۲۷ شماره ۳۷۲۷ وزارت مالیه راجع بتحقیق و تعیین پاره تخفیفات و تغییرات قرائت نمود پس از مذاکرات لازمه با حضور وزیر مالیه اظهاراتی که اختیار تحقیق در این موارد از جمله وظایف وزارت معزى الیه می باشد .
 آقای وکیلالتجار از وزارتین خارجه و مالیه در خصوص تذکره استیضاح نمودند وزیر مالیه جوابا اظهار داشت که وزارت مالیه در نظر دارد که از این تاریخ ببعد تمام عایدات تذکره را جزو مالیه نماید و در خصوص محاسبات سابق تذکره هم وزیر امور خارجه اظهار داشت وزارت خارجه مشغول جمع آوری صورت حساب ولایات است پس از وصول بتوسط وزارت مالیه بمجلس تقدیم خواهد نمود .
 آقای وکیل الرعایا در خصوص مجاهدین سؤال کردند که هیئت وزرای عظام چه اقدامی کرده اند

آقای وزیر جنک و رئیس الوزراء جوابا لایحه ارائه دادند که خلاصه آن مشعر بود بر اینکه مجاهدین واقعی که در این مدت خدمات نمایان بدولت و ملت کرده اند وزارت جنک آن قبیل مجاهدین را داخل در ردیف نظامی نموده و جزو نظام دولت خواهند شد و رؤسای آنها نیز از طرف وزارت جنک بر تبه صاحب منصبی مفتخر خواهند گردید .
 از طرف بعضی وکلای محترم اظهار شد که در این ترتیب وزارت جنک مجاهدین حقیقی را که در آذربایجان و گیلان و غیره فی الواقع مجاهدت کرده اند در تحت نظر آورده رعایت کامل از آنها و بیایماندگان مجاهدین هم که شهید شده اند بعمل آورد .
 وزیر جنک جواب دادند که این رعایت هم خواهد شد بعد از طرف بعضی وکلای محترم و خود وزیر جنک تقاضای اخذ رأی شد و مجلس با کثرت تمام این ترتیب وزارت جنک را تصدیق نمود آقای وزیر امور خارجه آقای ثقة الملک را ب معاونت وزارت امور خارجه و آقای وزیر داخله آقای قوام السلطنه را ب معاونت وزارت داخله معرفی کردند .

ذکاء الملک صورت انحصار نامه فروش کبریت کاغذ سبکگار جزء را که از وزارت داخله پیشنهاد شده بود قرائت نمود .

پس از قدری مذاکرات گفته شد که بدو رجوع بکمیسیون شده بعد در مجلس مطرح شور شود .

وزیر مالیه قانون محاسبات بودجه را که ب معاونت مسیو یوزو مستشار وزارت مالیه نوشته بودند بمجلس تقدیم نمود و ضمنا تقاضا نمود که وزارت مالیه از مجلس درخواست می نماید که کمیسیونی برای مصارف فوق العاده مهمه فوری انتخاب نماید که وزارت مالیه مصارف فوق العاده را بمشاوره آن کمیسیون برساند .

مذاکرات زیاد بمیان آمد بالاخره رئیس اظهار داشت که نظامنامه داخلی مجلس تمام شده و چنانچه این مصارف فوریت ندارد تا چهار روز دیگر کمیسیون های مخصوص مالیه تشکیل شده بعد صورت را به کمیسیون ارجاع نمایند وزیر مالیه اظهار کرد چند فقره مصارف فوری است که وزارت مالیه نمیتواند آن مصارف را بعهده تاخیر بیندازد .

گفته شد که خوب است که دو رأی گرفته شود اول اینکه این مصارف را مجلس بهیئت وزرا رجوع کند یا مسئولیتی که دارند خودشان بعهده بگیرند یا اینکه کمیسیونی مرکب از چند نفر انتخاب شود که ب معاونت آنها مصارف فوری را بموقع اجرا گذارند .

آقای مؤتمن الملک اظهار داشت چون بعضی از آقایان نمایندگان افغانشان از این مطلب مسبوق نیست بهتر این است که جلسه آتیه در این باب اخذ رأی بشود این تکلیف آقای مؤتمن الملک پذیرفته شد .

جلسه مقارن غروب ختم و جلسه آتیه بروز یکشنبه سه ساعت بغروب مانده اعلام گردید که در آن جلسه شور آخری نظامنامه داخلی مجلس و اخذ رأی در باب تقاضای وزیر مالیه خواهد بود .

جلسه ۳۷
خلاصه مذاکرات مجلس شورای ملی
بتاریخ یکشنبه ۲۶ ذی حجه ۱۳۲۷
 سه ساعت قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای مستشارالدوله جلسه تشکیل شد آقای حسنعلی خان واسطه کسالت مزاج از حضور در جلسه معذور بودند آقای میرزا داود خان بعد از تنفس با اجازه معذرت خواستند .

خلاصه مذاکرات جلسه قبل را معاضد الملک قرائت کرد .

ذکاء الملک راپورت کمیسیون اعتبار نامه ها که راجع بود بصحت اعتبارنامه آقای صدرالعلماء وکیل محترم خراسان قرائت نمود در باره صحت انتخاب ایشان رأی علنی گرفته مجلس با کثرت تمام نمایندگان ایشان را تصویب نمود .

لایحه وزارت فوائد عامه با صورت امتیاز نامه بلور سازی قرائت و بر حسب تصویب مجلس رجوع بکمیسیون شد .

رئیس اظهار داشت که جلسه قبل وزیر مالیه برای مصارف فوق العاده مهمه از مجلس تقاضا نمود که کمیسیونی برای مشاوره باوزارت معزى الیه از طرف مجلس معین شود پس از مذاکرات اظهار شد که در جلسه امروز رأی مجلس در اینخصوص استحصالی شود مذاکرات زیاد بمیان آمد بالاخره گفته شد که لازم است آقای وزیر مالیه در مجلس حاضر شوند و توضیحات لازم بدهند تا مجلس رأی خود را اظهار دارد .

شروع بقرائت و شور در چهار ماده نظامنامه داخلی که در کمیسیون اصلاح شده بود گردیده با کثرت تصویب شد .

ده دقیقه اجازه تنفس داده شد در ثانی جلسه تشکیل و در خصوص رأی گرفتن به کلیه نظامنامه داخلی مذاکرات زیاد شد بعضی ها عقیده شان این بود که باید یکمرتبه دیگر قرائت شود بعد اخذ رأی کرد بعضی اظهار داشتند که خوب است بدو به کمیسیون رفته مواد و فصول آنرا مرتب نموده بعد اخذ رأی شود بالاخره رأی علنی گرفته شد باینکه هر کس رأی دارد در همین جلسه بدون قرائت آخری در کلیه نظامنامه اخذ رأی شود قیام نماید با کثرت تصویب شد که در همین جلسه بدون قرائت اخذ رأی شود بقیام و قعود رأی گرفته بالاتفاق تصویب شد ماده آخری نظامنامه که مشعر بر نسخ نظامنامه سابق نیز اخذ رأی گردیده با کثرت نظامنامه داخلی سابق نسخ گردید .

رئیس اظهار داشت که نظامنامه بکمیسیون ارجاع می شود که پس از ربط دادن مواد و فصول آن به طبع رسیده توزیع شود و موادی که راجع بتعیین شنب و کمیسیونها است در جلسه آتیه مجری سایر مواد پس از یک هفته مجری شود خواهد شد .

رئیس اظهار داشت که آقای وزیر مالیه برای دادن توضیحات در خصوص مصارف فوق العاده مهمه حاضر شده اند و لازم است که در مسائل مذاکره توضیح بدهند آقای وزیر مالیه اظهار داشت که پاره مصارف فوق العاده فوری است چنانچه در این جلسه رأی مجلس معلوم نشود دولت دچار مشکلات خواهد شد بک فقره از مصارف لازم حقوق قشونی است که فوراً مامور گیلان شده و باید بزودی عازم